

СИЛАБУС

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

(назва дисципліни)

І семестр 2024-2025 навчального року
освітній рівень перший (бакалавр)
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 075 Маркетинг
освітня програма – Маркетинг.

Лекції та практичні заняття відповідно до розкладу <http://rasp.kart.edu.ua>

Провідний лектор: Косич Марина Василівна (кандидат економічних наук, доцент),

Контакти лектора: +38 (050) 907-16-35, e-mail: kosych@kart.edu.ua

Веб-сторінка курсу: : <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні ресурси: <http://metod.kart.edu.ua>

Не отримання відповідної економічної загальнотеоретичної підготовки дає все більше про себе знати та втілюється у проблемі інформаційного вакууму і відсутності широкого економічного мислення молодого фахівця. Тому вивчення політичної економії дає можливість сформувавши у студентів саме економічне мислення, що дозволить використовувати отримані теоретичні знання на практиці у покращенні соціально-економічних відносин у суспільстві.

Політична економія дає знання із сутності основних економічних категорій, понять та економічних законів, що діють в умовах ринкової економіки. Політекономія аналізує матеріал про розвиток різноманітних економічних систем суспільства, про форми результатів виробництва, про сутність грошей та їх функції, про стадії кругообігу капіталу у різних сферах діяльності, про формування та розподіл доходів, про економічні функції держави, про розвиток міжнародних економічних відносин та глобальні економічні проблеми.

Вивчення даної дисципліни допоможе студентам зрозуміти глибинну сутність економічних явищ та процесів на стадіях виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів та послуг, та використовувати отримані знання у прикладних економічних дисциплінах.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, у тому числі для ринку транспортних послуг.

ЗК 8 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 12 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 14 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Результати навчання (РН):

РН2. Аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення економічної діяльності, у тому числі на ринку транспортних послуг.

РН5. Виявляти й аналізувати ключові характеристики економічних систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів.

РН11. Демонструвати вміння застосовувати міждисциплінарний підхід та здійснювати економічної функції ринкового суб'єкта.

РН12. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

РН13. Відповідати за результати своєї діяльності, виявляти навички підприємницької та управлінської ініціативи.

РН 18 Демонструвати відповідальність у ставленні до моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства у професійній діяльності.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо Ви хочете знати сутність основних економічних понять, за якими основними економічними законами розвивається економіка, то обов'язково треба пройти даний курс! Якщо Ви хочете зрозуміти чому відбуваються певні економічні події, як на них можна впливати та яких наслідки можна отримати від прийняття певних економічних рішень, то обов'язково приходьте до нас!

Від здобувачів очікується: базові знання з математики, історії та географії.

На практичних заняттях будуть використовуватися інтерактивні ігри. В цих іграх використовується методика активного вивчення, коли здобувачі беруть участь у навчальних іграх, що дає їм змогу спілкуватися, знайомитися з базовими економічними поняттями та вчитися приймати раціональні рішення. Така групова взаємодія сприяє соціальному розвитку та пізнанню економічних понять. Такий засіб навчання розвиває зацікавленість студентів у предметі та приносить їм задоволення від вивчення економіки.

Команда викладачів завжди готова надати будь-яку допомогу із незрозумілих питань за курсом.

Схема курсу:

1. Лекції,
2. Статистичний матеріал,
3. Додаткова література,
4. Обговорення в аудиторії,
5. Інтерактивні ігри,
6. Індивідуальні консультації,
7. Іспит.

Огляд курсу

Даний курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам глибоке розуміння економічних процесів та явищ ринкової економіки та практичні рекомендації у веденні бізнесу та державного регулювання.

Кількість кредитів ECTS – 5.

Лекції – 30 годин.

Практики – 30 годин.

Самостійна робота – 90 годин.

Курс складається з однієї лекції на тиждень і одного практичного заняття. Він супроводжується текстовим матеріалом, наочними прикладами та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії та розв'язання практичних завдань.

Схема курсу:

Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.

Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.

Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Тема 11. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Тема 12. Економічний розвиток. Зайнятність, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Тема 13. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.

Тема 14. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.

Тема 15. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.

Тема 16. Економічні аспекти глобальних проблем. Криза і розпад економічної системи державного соціалізму.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії.

Лекції та практичні заняття

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема лабораторних, практичних, семінарських занять
1	2	3	4	5
1	2	Лекц.№1. Предмет і метод політичної економії	2	Предмет і метод політичної економії
2	2	Лекц.№2. Виробництво матеріальних благ і послуг	2	Виробництво матеріальних благ і послуг
3	2	Лекц.№3. Економічні потреби та інтереси	2	Економічні потреби та інтереси
4	2	Лекц.№4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	2	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку
5	2	Лекц.№5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші	2	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші
6	2	Лекц.№6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата	2	Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата
7	2	Лекц.№7. Витрати виробництва і прибуток	2	Витрати виробництва і прибуток
8		Модульний контроль знань		
9	2	Лекц.№8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення	2	Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення
10	2	Лекц.№9. Домогосподарство в системі економічних відносин	2	Домогосподарство в системі економічних відносин
11	1	Лекц.№10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток	1	Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток
11	1	Лекц.№11. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми	1	Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми

12	2	Лекц.№12.Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою	2	Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою
13	2	Лекц.№13. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.	2	Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.
14	2	Лекц.№14. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.	2	Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.
15	2	Лекц.№15. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин	2	Суть і форми міжнародних економічних відносин
16	2	Лекц.№16.Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	2	Економічні аспекти глобальних проблем. Криза і розпад економічної системи державного соціалізму.
		Модульний контроль знань		
		Іспит		

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	<u>Відмінно</u> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX

	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F
--	---	-----	---

Завдання на самостійну роботу:

Студент повинен скласти модель власного бізнесу (підприємства), описати загальні відомості про нього та розрахувати певні показники економічної діяльності. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 0,6 бала. **Максимальна сума становить 9 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання та дати ще один варіант формування поглядів на сучасні економічні процеси та явища. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 9 балів), ступенем залученості (до 2 балів) та роботою за завданнями (до 20 балів). **Максимальна сума становить 31 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (10 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 4 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів.**

Іспит:

- Студент отримує оцінку з іспита за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає бал з іспиту.

Програмні результати навчання

Дана дисципліна дозволить студентам аналізувати та оцінювати стан фірми відносно її кількості витрат, доходів від реалізації продукції, прибутків, кількості безбиткового виробництва, оптимальних розмірів підприємства, визначати об'єми виробництва при яких фірма максимізує прибутки та мінімізує витрати, моделювати різні види підприємств у чотирьох типах ринкових структур. Також ця дисципліна дозволить слухачам оптимізувати поведінку споживача шляхом вибору певної кількості товарів та послуг, що максимально задовольняють потреби домогосподарства при обмеженій кількості доходу, з'ясувати фактори, що впливають на попит споживача.

Вирішуючи задачі, розглядаючи конкретні ситуації, студенти навчаються різним методам економічного аналізу, самостійно оцінюють економічну реальність і роблять висновки про оптимальні господарські рішення за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

Команда викладачів:

Косич Марина Василівна (<http://kart.edu.ua/2015-09-15-11-05>) – лектор з питань економічної теорії в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.01.01 – «Економічна теорія» в Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна у 2005 році. Напрямки наукової діяльності: природні монополії.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Основна література до всіх тем:

1. Гойчук О. І. Економічна теорія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. екон. спец. / О. І. Гойчук. – Ніжин : Лисенко М. М., 2011. – 475 с.
2. Дзюбик, С. Д. Основи економічної теорії: навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – 3-тє вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2014. - 423 с.
3. Косич М.В., Фролов О.І., Александрова О.Ю. Економічна теорія: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2018. – Ч.1. – 76 с.
4. Мельник П. В. Економічна теорія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. В. Мельник, І. А. Максименко, Н. П. Мацелюх. – Чернівці: Прут, 2010. – 352 с.
5. Отрошко, О.В. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / О.В. Отрошко ; 2-ге вид., перероб. та доп. ; Рекомендовано МОН — К.: Знання, 2013. — 334 с.
6. Помінова І. І. Політична економія: навч.-метод. Посібник / І. І. Помінова. – Х.: MONOGRAF, 2016. – 268 с.
7. Семененко В.М. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2019. 426 с.

Додаткова література до всіх тем:

1. Борович О. Д., Каменева Н. М. Історія економіки та економічної думки : навч. посібник / О. Д. Борович, Н. М. Каменева. – Харків: УкрДАЗТ, 2010. – 318с.
2. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика [Текст]: підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. - 232 с.
3. Горлач М.І., Соколов М.О., Кривов М.І., Лисенко С.Ф. Економічна теорія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 532 с.
4. Дзюбик, С. Д. Основи економічної теорії [Текст]: навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – 3-тє вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2014. — 423 с.
5. Економічна теорія [Текст]: Навч. посібник / Н.М. Каменева, М.В. Косич, О.І. Фролов, О.Ю. Александрова. – Харків: УкрДУЗТ, 2019. – 163 с.
6. Економічна теорія [Текст]: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. –Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608с.
7. Економічна теорія: навч. посіб. Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.
8. Касьяненко Л. М. Економічна теорія : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2019. 224 с.
9. Основи економічної теорії: курс лекцій / І. В. Кокарев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
10. Основи економічної теорії / за заг. Ред. П. В. Круша, В. І. Депутат, С. О. Тульчинської / Навчальний посібник. – К. : Каравелла, 2016. – 448 с.
11. Якобчук В. П. Економічна теорія [Текст]: навч. посіб. для вищ. навч. закл. / В. П. Якобчук. – Житомир: Рута, 2012. – 314 с.

Перелік екзаменаційних питань

1. Виникнення політекономії: напрямки, школи і течії.
2. Категорії і закони політичної економії.
3. Методи політичної економії. Позитивна та нормативна політична економія. Місце політекономії в системі економічних наук.
4. Поняття та види благ.
5. Економічні та неекономічні блага. Товари та послуги.
6. Поняття та види ресурсів. Закон обмеженості ресурсів.
7. Крива виробничих можливостей та її аналіз.
8. Поняття та види економічних потреб, закон зростання потреб. Сутність інтересів та їх види.
9. Продуктивні сили суспільства. Виробничі відносини, їх суть, система і структура.
10. Відносини власності, їх типи і форми. Розвиток відносин власності. Економічна система. Суспільно-економічна формація та її складові.
11. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Товар та його властивості.
12. Гроші та їх суттєві риси. Теорії грошей.
13. Еволюція грошей та їх функції.
14. Грошовий обіг та його закони. Інфляція. Її суть та причини.
15. Просте і розвинуте товарне виробництво. Загальна формула руху капіталу.
16. Робоча сила, її вартість та споживча вартість. Заробітна плата, її форми і системи, та функції. Сучасна структура заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата.
17. Сутність ринку, види ринку, функції ринку. Ринкова інфраструктура.
18. Поняття та види підприємств. Функції підприємства.

19. Переваги та недоліки різних форм підприємств.
20. Поняття та види відтворення. Типи відтворення.
21. Сутність та типи економічного розвитку.
22. Поняття та види зайнятості. Державне регулювання зайнятості.
23. Сутність державного регулювання економікою, форми та інструменти.
24. Поняття державного бюджету, його структура та функції. Державний борг.
25. Поняття та види сучасних економічних систем. Характеристики сучасних економічних систем.
26. Визначення світового господарства, етапи його формування та головні складові.
27. Структура світового господарства.
28. Міжнародна економічна інтеграція, її характерні ознаки та види.
29. Причини виникнення та суть глобальних проблем.
30. Класифікація глобальних проблем.
31. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем.